

Republika Hrvatska - Ministarstvo znanosti i obrazovanja
Agencija za odgoj i obrazovanje - Hrvatsko kemijsko društvo

**ŽUPANIJSKO NATJECANJE IZ KEMIJE učenika osnovnih i srednjih škola 2018.
PISANA ZADAĆA 8. ožujka 2018.**

NAPOMENA:

1. Zadaci se rješavaju 120 minuta.
2. Dopušteno je upotrebljavati samo dobivenu tablicu periodnoga sustava elemenata.
3. Zadaci se moraju rješavati na mjestu predviđenom za taj zadatak (ne na dodatnome papiru). Ako nema dovoljno mesta, može se koristiti poledina prethodne stranice.
4. Zadaća mora biti pisana **kemijskom olovkom ili tintom plave boje**, jer se u protivnom neće uzimati u obzir pri bodovanju. Odgovori ne smiju sadržavati naknadne ispravke tintom ili korektorom. Ispravljeni odgovori se ne vrednuju.

Prijavu ispuniti tiskanim slovima!

Prijava za: A. natjecanje B. samostalni rad (Zaokružiti A ili B)

Vrsta škole: 1. osnovna 5. srednja (Zaokružiti 1. ili 5.)

Razred _____ (Napisati arapskim brojem) Nadnevak _____

OTKINUTI OVAJ DIO PRIJAVE TE GA STAVITI U OMOTNICU S NAPISANOM ZAPORKOM
(Prijavu ispuniti tiskanim slovima!)

Prijava za: A. natjecanje B. samostalni rad (Zaokružiti A ili B)

Zaporka | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ |
(pet brojeva i do sedam velikih slova) POSTIGNUTI BODOVI | _____ |

Ime i prezime učenika _____ OIB _____

Godina rođenja _____ spol: 1. muški 2. ženski (Zaokružiti 1. ili 2.)

Telefon/mobiltelefon _____ e-mail _____

Puni naziv škole učenika _____ šifra škole_____

Adresa škole (ulica i broj) _____

Grad/mjesto u kojem je škola | _____ | _____ | _____ | _____ | _____ |

Županija: _____

Vrsta škole: 1. osnovna 5. srednja (Zaokružiti 1. ili 5.)

Razred _____ (napisati arapskim brojem)

Naslov samostalnoga rada: _____

Ovaj dio PRIJAVE treba spojiti s pisanom

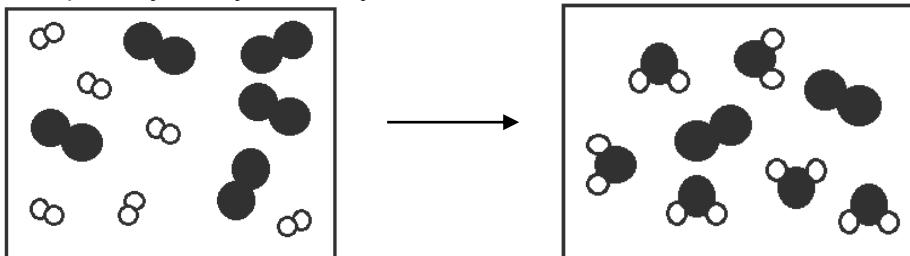
podataka o učeniku koji će biti pozvani na državno natjecanje.

Periodni sustav elemenata IUPAC 2013.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1 H 1,008																	
3 Li 6,941	4 Be 9,012																
11 Na 22,99	12 Mg 24,31																
19 K 39,10	20 Ca 40,08	21 Sc 44,96	22 Ti 47,87	23 V 50,94	24 Cr 52,00	25 Mn 54,94	26 Fe 55,85	27 Co 58,93	28 Ni 58,69	29 Cu 63,55	30 Zn 65,38	31 Ga 69,72	32 Ge 72,63	33 As 74,92	34 Se 78,98	35 Br 79,90	36 Kr 83,80
37 Rb 85,47	38 Sr 87,62	39 Y 88,91	40 Zr 91,22	41 Nb 92,91	42 Tc 95,95	43 Ru [98]	44 Rh 101,1	45 Pd 102,9	46 Ag 106,4	47 Cd 107,9	48 In 112,4	49 In 114,8	50 Sn 118,7	51 Sb 121,8	52 Te 127,6	53 I 126,9	54 Xe 131,3
55 Cs 132,9	56 Ba lantanoidi 137,3	57-71 Hf 178,5	72 Ta 180,9	73 W 183,8	74 Re 186,2	75 Os 190,2	76 Ir 192,2	77 Pt 195,1	78 Au 197,0	79 Hg 200,6	80 Tl 204,4	81 Pb 207,2	82 Bi 207,2	83 Po 209,0	84 At [209]	85 Rn [222]	
87 Fr [223]	88 Ra [226]	89-103 Rf aktinoidi [267]	104 Df [268]	105 Sg [271]	106 Bh [270]	107 Mt [277]	108 HS [276]	109 Mt [276]	110 Ds [281]	111 Rg [282]	112 Cn [285]	113 Uut [285]	114 Fl [289]	115 Uup [289]	116 Lv [293]	117 Uus [294]	118 Uuo [294]
57 La 138,9	58 Ce 140,1	59 Pr 140,9	60 Nd 144,2	61 Pm [145]	62 Sm 150,4	63 Eu 152,0	64 Gd 157,3	65 Tb 158,9	66 Dy 162,5	67 Ho 164,9	68 Er 167,3	69 Tm 168,9	70 Yb 173,1	71 Lu 175,0			
89 Ac [227]	90 Th 232,0	91 Pa 231,0	92 U 238,0	93 Np [237]	94 Pu [244]	95 Am [243]	96 Cm [247]	97 Bk [247]	98 Cf [251]	99 Es [252]	100 Fm [257]	101 Md [258]	102 No [259]	103 Lr [262]			

ostv. maks.

1. Crtež prikazuje kemijsku reakciju između molekula A_2 i B_2 .

reaktant A_2 :reaktant B_2 :

- a) Za promjenu prikazanu na slici napišite jednadžbu kemijske reakcije:

(priznati i nastajanje BA_2)

/2

- b) Zaokružite točnu tvrdnju:

- A) Reaktant A_2 je izreagirao u potpunosti
C) Reaktant B_2 je izreagirao u potpunosti
- B) Oba su reaktanta u suvišku
D) Reaktant A_2 je u suvišku

/1

- c) Prema napisanoj jednadžbi kemijske reakcije odredite moguće reaktante A_2 i B_2 :

- A) A_2 je molekula kisika, B_2 je molekula vodika
B) A_2 je molekula klora, B_2 je molekula vodika
C) A_2 je molekula vodika, B_2 je molekula kisika
D) A_2 je molekula vodika, B_2 je molekula dušika

/1

- d) Prepostavite da se u reakcijskoj posudi nalazi 7 molekula reaktanta A_2 i 3 molekule reaktanta B_2 . Odredite ukupan broj molekula u reakcijskoj posudi nakon završetka reakcije

Ukupno 7 molekula (6 molekula A_2B i 1 molekula reaktanta A_2 koji je u suvišku)

/1

--	--

5

2. Element Z je jednovalentan, a element X četverovalentan.

- a) Ako je kemijska formula spoja Z_2Y odredite koliko je valentan element Y?

Element Y je dvovalentan.

/1

- b) Napišite kemijsku formulu spoja između elemenata X i Y. XY_2 (ili Y_2X)

/1

- c) Napišite kemijsku formulu spoja između elemenata Z i X. Z_4X (ili XZ_4)

/1

--	--

3

UKUPNO BODOVA NA 1. STRANICI :

--	--

8

3. U sljedećim zadatcima zaokružite točan odgovor.

a) Različiti ioni mogu imati istu elektronsku konfiguraciju.

- Koji od navedenih iona **nema** elektronsku konfiguraciju $1s^2 2s^2 2p^6$?
 A) N^{3-} B) Al^{3+} C) P^{3-} D) F^-

b) Koja je elektronska konfiguracija sulfidnog iona?

- A) $1s^2 2s^2 2p^6$ B) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^2$ C) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^4$ D) $1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^6$

c) Koliko nesparenih elektrona ima Ni^{2+} ion?

- A) 4   B) 2   C) 3   D) 1

d) Koja elektronska konfiguracija odgovara osnovnomu najstabilnijem stanju atoma kroma?

- A) [Ar] $4s^2 4p^4$ B) [Kr] $4s^1 3d^5$ C) [Ar] $4s^1 3d^5$ D) [Ar] $4s^2 3d^4$

/1

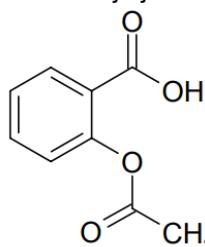
/1

/1

/1

4

4. Tablete aspirina sadrže acetilsalicilnu kiselinu čija je struktorna formula prikazana na slici:

a) Molekulska formula acetilsalicilne kiseline je $C_9H_8O_4$.

/1

b) Odredite broj atoma kisika u 500 mg acetilsalicilne kiseline.

Postupak:

$$N(C_9H_8O_4) = \frac{m(\text{uzorak})}{m_r(C_9H_8O_4)} = 1,67 \times 10^{21}$$

$$N(O) = 4 \cdot 1,67 \times 10^{21} = 6,68 \times 10^{21}$$

/1

/1

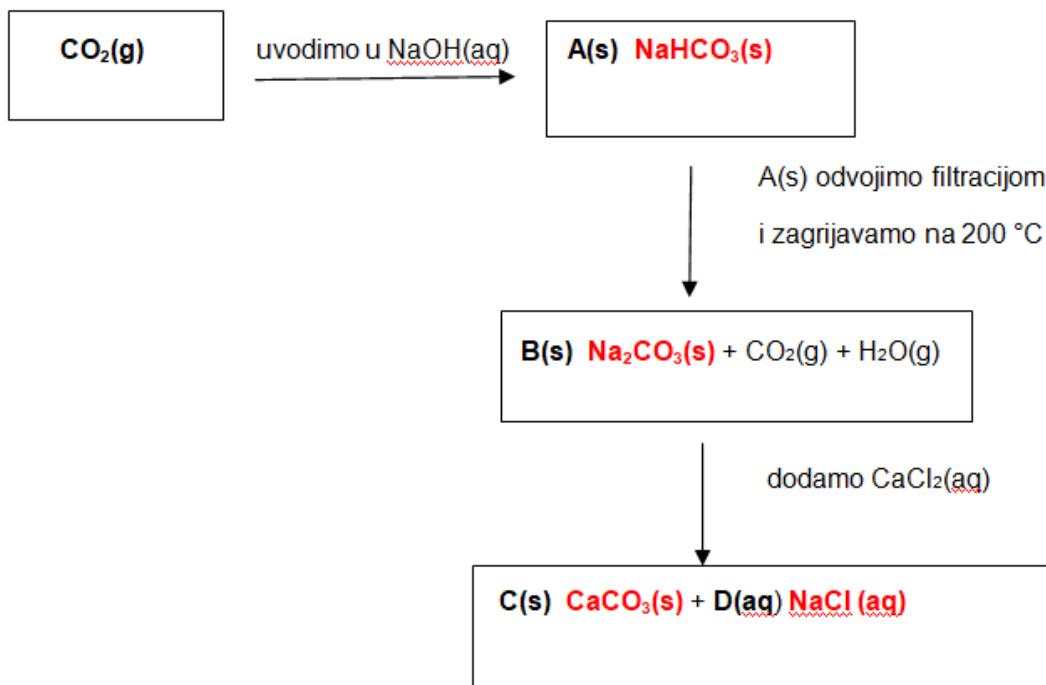
(Priznati i drugačije načine rješavanja ako je konačno rješenje točno.)

3

UKUPNO BODOVA NA 2. STRANICI :

	7
--	---

- 5.** Proučite reakcijsku shemu i oznake produkata A(s), B(s), C(s) i D(aq) zamijenite kemijskim formulama spojeva (izjednačavanje nije potrebno):

Za svaku točnu formulu spoja 1 bod

--	--

4

- 6.** Suhi plodovi smokve bogati su izvor mineralnih tvari ali sadrže velik udio šećera. Maseni udio vode u sušenim smokvama je 12% a u svježim 85%. Odredite masu suhih smokava koje je moguće dobiti ako je ubrano 50 kg svježih plodova. Postupak:

$$w(\text{suhe tvari, svježe smokve}) = 15\%$$

$$m(\text{suhe tvari}) = 50 \text{ kg} \cdot 0,15 = 7,5 \text{ kg}$$

$$w(\text{suhe tvari, sušene smokve}) = 88\%$$

$$m(\text{sušenih smokava}) = \frac{7,5 \text{ kg}}{0,88} = 8,52 \text{ kg}$$

(točan rezultat, 2 boda)

--	--

2

UKUPNO BODOVA NA 3. STRANICI :

--	--

6

- 7.** a) Nepoznati element X tvori s klorom spoj formule XCl_3 .

Maseni omjer, $m(X) : m(Cl)$, iznosi $1 : 2,045$.

Postupak:

Jedan od mogućih postupaka:

$$w(Cl) = 2,045 / 3,045 = 0,6716 \quad w(Cl) = 3A_r(Cl) / M_r(\text{spoja})$$

$$M_r(\text{spoja}) = 158,35$$

$$A_r(X) = 158,36 - 106,35 = 52,00$$

/1

Element X je krom.

/1

- b) Brojevni omjer atoma ugljika i vodika u nekom ugljikovodiku iznosi $3 : 4$.

Napišite strukturnu formulu i naziv tog ugljikovodika.

(priznati: propadien, $CH_2=C=CH_2$)

/2x
0,5

3

- 8.** Jedinkama navedenima u tablici napišite kemijsku formulu, nacrtajte Lewisovu strukturnu formulu i odredite prostornu građu prema VSEPR teoriji:

Odgovore unesite u tablicu.

Kemijska vrsta	Kemijska formula vrste	Lewisova strukturna formula	Prostorna građa
karbonatni ion	CO_3^{2-}		Planarna *
molekula ugljikova(IV) oksida	CO_2		Linearna molekula
molekula fosfina	PH_3		Trostrana, trigonska piramida

* (priznati i trigonska planarna, trokutasta planarna)

Kemijska formula vrste: $3 \times 0,5$ bodova

Lewisova strukturna formula: 3×1 bod

Prostorna građa: $3 \times 0,5$ bodova

/3x
0,5

/3x1

/3x
0,5

6

UKUPNO BODOVA NA 4. STRANICI :

9

9. Plinovi su česti produkti kemijskih reakcija koje u školskom laboratoriju moramo izvoditi uz poseban oprez. Navedeni primjeri opisuju neke od tih reakcija.

a) Zagrijavanjem smjese amonijeva klorida i kalcijeva oksida nastaje bezbojan plin oštrog mirisa.

Napišite jednadžbu kemijske reakcije dobivanja navedenog plina.

Plin je topljav u vodi pri čemu nastaje otopina koja mijenja boju indikatora fenolftaleina .

Koje je boje fenolftalein u vodenoj otopini plina ? Crveno-ljubičasta, (ljubičasta, purpurna)

Imenujte plinoviti produkt. Amonijak

/1

/0,5

/0,5

b) Reakcijom kalcijeva karbida i vode nastaje plin netopljav u vodi koji obezboji bromnu vodu.

Važan je kao sirovina u sintezi niza organskih spojeva.

Napišite jednadžbu opisane kemijske reakcije kalcijevog karbida i vode.

/1

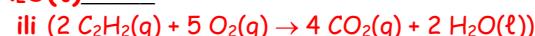
Imenujte plinoviti produkt. Etin (ili acetilen)

/0,5

Plin je zapaljiv i gori svjetlećim plamenom. Napišite jednadžbu gorenja dobivenog plina uz dovoljan pristup kisika.

/1

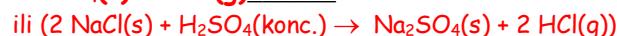

c) Plinoviti produkt reakcije koncentrirane sumporne kiseline i natrijeva klorida mijenja boju navlaženog lakmus papira.

Napišite jednadžbu opisane kemijske reakcije sumporne kiseline i natrijeva klorida.

/1

Imenujte plinoviti produkt. Klorovodik

/0,5

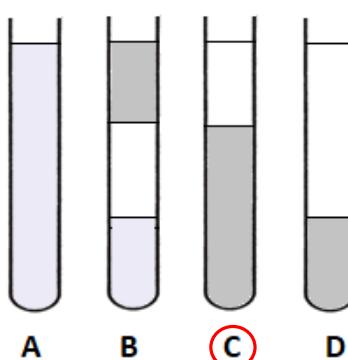
AGREGACIJSKA STANJA SE NE BODUJU.

6

10. Heksan, C₆H₁₄ je organsko otapalo koje se ne miješa s vodom, a niti s etanolom.

Etanol i voda miješaju se u svim omjerima. Od sva tri otapala heksan je najmanje gustoće.

Zaokruži onaj primjer koji najbolje prikazuje stanje kada se jednak volumeni navedenih otapala dobro pomiješaju u epruveti.

/1

1

UKUPNO BODOVA NA 5. STRANICI :

7

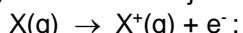
- 11.** a) U tablici su navedene elektronske konfiguracije atoma tri elementa.

Poznate su i vrijednosti prvih energija ionizacije navedenih elemenata koje iznose 496 kJ mol^{-1} , 1256 kJ mol^{-1} , 2080 kJ mol^{-1} . Brojčane vrijednosti energija ionizacije pridružite elementima u tablici.

Element	Elektronska konfiguracija	Energija ionizacije, $E / \text{kJ mol}^{-1}$
1.	$1s^2 2s^2 2p^6$	2080
2.	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^1$	496
3.	$1s^2 2s^2 2p^6 3s^2 3p^5$	1256

Točno pridružene energije ionizacije

- b) Zaokružite onaj element kod kojeg će biti potrebno uložiti najmanje energije za reakciju

Na, Al, Cl, **Rb**, Sr

- c) Navedene su prve četiri energije ionizacije nekog elementa X.

Energija ionizacije, $E / \text{kJ mol}^{-1}$			
577	1816	2744	11576

Napišite najvjerojatniju formulu oksida elementa X. **X₂O₃**.

/2

/1

/1

4

- 12.** a) Dopunite rečenice o nuklidima:

Nuklidi istog elementa s različitim brojem nukleona su **izotopi** a nuklidi različitih elemenata s jednakim brojem nukleona **izobari**.

Elementi koji imaju jedan stabilan nuklid su **mononuklidni** a više stabilnih nuklida **polinuklidni**.

/4x
0,5

- b) Proučite nuklide označene slovima A-D i izdvojite onaj koji ima isti broj neutrona kao ^{133}Cs .

A) ^{137}La

B) ^{128}Xe

C) ^{134}Ba

D) ^{131}Cs

/1

3

- 13.** a) Poredajte ione prema porastu ionskog polumjera : S^{2-} , K^+ , Cl^- , Na^+ , Mg^{2+} .

Odgovor: **Mg²⁺ < Na⁺ < K⁺ < Cl⁻ < S²⁻**

/1

- b) Poredajte molekule prema porastu vrelista: F_2 , H_2O , HF , Cl_2 .

Odgovor: **F₂ < Cl₂ < HF < H₂O**

/1

- c) Poredajte spojeve prema porastu udjela ionske veze: KF , HF , HBr , KCl , CH_4 .

Odgovor: **CH₄ < HBr < HF < KCl < KF**

/1

3

- 14.** Odredite broj molekula koje se nalaze u 0,5 L vode pri 0°C ako je gustoća vode 0,99987 g cm⁻³. Koliki će volumen zauzimati isti broj molekula u ledu , uz iste uvjete, ako je gustoća leda 0,917 g cm⁻³.

Postupak:

$$\rho(\text{H}_2\text{O}) = 0,99987 \text{ g cm}^{-3}$$

$$m(\text{H}_2\text{O}) = 0,99987 \text{ g cm}^{-3} \cdot 500 \text{ cm}^3 \\ = 499,94 \text{ g}$$

$$N(\text{H}_2\text{O}) = \frac{m(\text{H}_2\text{O})}{m_f(\text{H}_2\text{O})} = 1,672 \times 10^{25}$$

$$V(\text{H}_2\text{O, led}) = 545,19 \text{ cm}^3$$

/2

/1

3

1. stranica

2. stranica

3. stranica

+

+

+

4. stranica

5. stranica

6. stranica

7. stranica

Ukupni bodovi

+

+

+

50

UKUPNO BODOVA NA 7. STRANICI :

	3
--	---